

«ایران» از آثار کرونا بر بازار کار ایران گزارش می دهد

ویروسی که کسب و کارها را زیرورو کرد

گروه اقتصادی / شیوع ویروس کووید ۱۹ همانند تمام کشورهای دنیا، بر اقتصاد ایران نیز آثار شدیدی داشته است که این آثار مدت ها پس از پایان این پاندمی نیز ادامه خواهد داشت. اما تفاوت معناداری که در میزان خسارت کرونا بر اقتصاد ایران در مقایسه با سایر کشورها وجود دارد این است که اقتصاد ایران از سال های قبل به خصوص در سه سال اخیر به دلیل اعمل بی سابقه ترین تحریم ها، با مشکلات زیادی همراه بود که با ترکیب آن با کرونا، شرایطی به مراتب دشوارتر برای اقتصاد و شاغلان ایرانی ایجاد شد.

از همان روزهای نخست، وزیر اقتصاد پیش بینی کرد که کرونا به بزرگی ۱۵ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور خسارت به بار خواهد آورد. حال هرچه دوره این ویروس طولانی تر شود، خسارات آن هم بزرگ تر و بیشتر می شود.

باوجودی که یکسال از شیوع کووید ۱۹ در کشور می گذرد، اما هنوز خسارت دقیق آن بر اقتصاد محاسبه و اعلام نشده است، با این حال برخی از گزارش های رسمی منتشر شده از سوی مراکز مختلف در بازه های زمانی کوتاه تر نشان دهنده ابعاد وسیع تبعات منفی ویروس قرن است. در همین راستا اخیراً، مرکز بررسی های استراتژیک نهاد ریاست جمهوری مجموع خسارت وارد شده به اقتصاد ایران را حدود ۴۰۳ هزار میلیارد تومان برآورد کرده است.

برآوردهای رسمی نشان می دهد ۶۵ درصد تولید از کرونا و پیامدهای آن آسیب دیده و ۳ میلیون نفر نیاز شدید به حمایت دولت در شرایط فعلی دارند. همچنین این بررسی ها نشان می دهد کرونا ۱۱.۵ هزار میلیارد تومان به بخش کشاورزی، ۳۲۰ هزار میلیارد تومان به بخش تجارت خارجی، بیش از ۹ هزار میلیارد تومان به بخش گردشگری، بیش از ۲۵ هزار میلیارد تومان به بخش درمان، بیش از ۱۵ میلیارد تومان به بخش جوانان، بیش از ۱۰ هزار میلیارد تومان به صنعت بیمه، ۲۵ هزار میلیارد تومان به بخش حمل و نقل، ۸۷۵ میلیارد تومان به آموزش و پرورش و همچنین هزار میلیارد تومان به استارت آپ های کشور آسیب وارد کرده است.

این بررسی ها همچنین نشان می دهد شیوع ویروس کرونا به متاثر شدن شدید تقاضای کل و عرضه کل در اقتصاد ایران منجر شده است. به این صورت که در بخش تقاضا مصرف ایران به علت کاهش درآمد، عدم تمایل برای خرید، افزایش پس انداز به دلیل نااطمینانی از آینده و کاهش صادرات به دلیل ملاحظات تحریمی و بهداشتی کشورهای طرف تجاری بشدت کاهش پیدا کرده است. از طرف عرضه نیز به شوک هایی مانند تعطیلی اجباری بخش عمده ای از خدمات، افزایش هزینه و سخت شدن واردات مواد اولیه و آسیب دیدن زنجیره تولید کالا روبه رو است. بر اساس دستبندی انجام شده در این گزارش از بسته های کسب و کارهای آسیب دیده از بیماری کووید ۱۹ رسته اصلی از شیوع ویروس کرونا آسیب جدی دیده اند. کسب و کارهای مذکور بیش از ۳ میلیون و ۸۳۰ هزار شاغل معادل ۲۲ درصد از اشتغال کل کشور را تشکیل می دهند. کاهش فعالیت این کسب و کارها قطعاً رفاه خانوارهای زیادی را تحت تأثیر قرار می دهد. گزارش های انجام شده براساس نظرسنجی های صورت گرفته از بخش خصوصی نشان می دهد، تعداد تولید در زمان شیوع کرونا ۶۵ درصد کاهش پیدا کرده است. ۵۹ درصد کسب و کارها با کاهش تقاضا مواجه شده اند. همچنین ۵۷ درصد کارگاه ها و فعالیت های اقتصادی با مشکل تأمین مواد اولیه مواجه شده اند.

■ **اثرپذیری بخش های سه گانه اقتصاد از کرونا**
 شیوع کرونا در جهان و ایران روی تمام بخش های اقتصادی اثر منفی داشته است، اما با توجه به ماهیت بخش های اصلی شامل خدمات، صنعت و کشاورزی، میزان خسارت در هر یک از آنها تفاوت دارد. همانگونه که از ابتدا پیش بینی می شد، کرونا در ابتدا بخش خدمات را که بیش از نیمی از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهد، هدف گرفت و این خسارت در تعداد شغل های از دست رفته بیشتر مشهود است. پس از آن بخش کشاورزی بیشترین تعداد شغل را از دست داده است و در نهایت بخش صنعت قرار گرفته است. بر اساس گزارش مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، در اردیبهشت ۱۳۹۹ با شیوع بیماری کرونا، بسیاری از فعالیت های اقتصادی در واحدهای صنفی تعطیل شد و اشتغالزایی آنها به شدت در خطر افتاد است. بر اساس بررسی های انجام شده تا قبل از بازگشایی اصناف کم خطر و متوسط ریسک در سطح کشور، در اصناف توزیعی از ۹۵۰ رسته حدود ۱۱۵ رسته فعال و بقیه غیر فعال یا دارای فعالیت اندک بوده اند. در اصناف تولیدی نیز

از ۹۸۱ رسته، تنها ۸۰ رسته شغلی فعال و بقیه غیر فعال یا دارای فعالیت اندک بوده اند. این وضعیت برای اصناف خدماتی و خدمات فنی بسیار نگران کننده بود و تقریباً رسته های شغلی این دو گروه از اصناف با تعطیلی مواجه هستند. با توجه به محاسبات انجام شده یک کاهش اشتغال موقتی حداقل سه میلیون نفر در اصناف مشاهده می شود. در بین گروه های چهارگانه اصناف، اصناف توزیعی با ۳۵ درصد کاهش شغل با کمترین کاهش مواجه شده اند اما به دلیل سهم بالای آن در ایجاد اشتغال این کاهش بسیار بالا است.

اتاق اصناف ایران: ۵۷ گروه صنفی از کرونا آسیب دیده و در مجموع ماهانه بیش از ۲۶ هزار میلیارد تومان (فقط شامل اجاره و دستمزد حداقلی کارکنان طی دو ماه اول شیوع کرونا) خسارت ایجاد شده است. طبق این محاسبات، در حدود ۱.۲۵ میلیون واحد صنفی به طور مستقیم از کرونا آسیب دیده اند. برآورد شده تا پایان سال جاری، مجموع خسارات وارده حداقل به ۲۰۲.۵ هزار میلیارد تومان برسد. در خصوص تأثیر شرایط جدید بر وضعیت اشتغال و کسب و کار، دولت در قالب یک طرح، حدود ۵۰ عنوان شغل در زیربخش های اقتصادی و صنوف تولیدی و خدماتی در قالب ۱۰ رسته فعالیت اصلی دسته بندی و مقرر شد تسهیلات ۷۵ هزار میلیارد تومانی برای حفظ اشتغال و تولید به این واحدها اختصاص یابد. این مشاغل و فعالیت ها بیش از ۴.۸ میلیون نفر شاغل (معادل ۲۰.۶ درصد از اشتغال کشور) را در بر می گیرند.

■ کرونا با اصناف چه کرد؟

با شیوع ویروس کرونا حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار واحد صنفی در ایران به طور مستقیم در معرض آسیب قرار گرفتند. در دوران شیوع کرونا و وضعیت قرنطینه فقط ۳۵۰ هزار واحد صنفی در گروه محصولات پروتئینی و غذایی ... به فعالیت خودشان ادامه دادند. آمارهای اتاق اصناف ایران، نشان می دهد که هر ماه ۶۷ رسته صنفی یعنی یک میلیون و ۷۰۴ هزار و ۸۵۶ واحد صنفی بیش از ۲۵ هزار و ۵۳

تعداد آگهی های استخدامی کلیه صنایع، در ۶ ماه نخست امسال نسبت به مدت مشابه سال قبل، رشدی ۵۲ درصدی داشته است. این آمارها همچنین نشان می دهد فرصت های شغلی حوزه تکنولوژی (اعم از برنامه نویسی، توسعه وب و اپلیکیشن، خدمات حوزه فناوری ارتباطات، شبکه، تحقیقات بازار و دیجیتال مارکتینگ) رشدی ۵۴ درصدی داشته است

میلیارد و ۵۲۳ میلیون و ۱۵ هزار تومان ضرر و زیان دیدند. یعنی هر ماه واحدهای صنفی برای حقوق پرداختی به کارگران خود ۱۱۰۷ هزار میلیارد تومان، اجاره واحد صنفی ۴.۸ هزار میلیارد تومان و هزینه های سربار ۸.۵ هزار میلیارد تومان زیان دیدند. این امر باعث شده در این بخش از اقتصاد ۱.۷ میلیون نفر بیکار شوند، این در حالی است که در این حوزه بیش از ۵ میلیون و ۸۶۷ هزار و ۹۷۸ نفر فعال بودند. بررسی صنوف آسیب دیده صنفی کشور نشان می دهد که بیشترین صنفی که از شیوع ویروس کرونا آسیب دیده، پوشاک است. به طوری که این صنف حدود یک هزار و ۶۲ میلیارد و ۹۷۵ میلیون تومان ضرر کرده است.

دومین گروه صنفی که خسارت سنگین از شیوع ویروس کرونا دیده خواربار است. میزان خسارت وارده به این گروه صنفی در هر ماه بیش از ۹۵۹ میلیارد و ۳۳۵ میلیون تومان بوده است. سومین صنف نیز آرایشگری است که بیش از ۷۴۸ میلیارد و ۷۹۰ میلیون تومان زیان دید. مشاوران املاک هم در صدر لیست متضرران هستند. این صنف حدود ۷۲۲ میلیارد و ۱۵۰ میلیون تومان خسارت مالی دیده است. آپارتهای لاسیتک نیز بیش از ۵۱۹ میلیارد و ۵۹۵ میلیارد تومان زیان دیده اند. مواد غذایی هفتمین صنف در رتبه بندی آسیب دیده ها قرار دارد. این صنف حدود ۳۱۴ میلیارد و ۴۰۵ میلیون تومان ضرر کرده است.

صنعت دیگری که آسیب دیده، صنعت هوانوردی است. سومین فعالیتی که با شیوع کرونا با کاهش درآمد و بیکاری مواجه شد، صنعت گردشگری است. صنعت هتلداری

هم از دیگر بخش هایی بود که با چالش مواجه است. فعالیت صنایع کارخانه ای و استراتژیک هم در رتبه های بعدی قرار گرفتند.

■ تأثیر کرونا بر فعالیت کسب و کارها

پژوهشکده آمار ایران در قالب یک پژوهش و نظرسنجی از فعالان اقتصادی، اثرگذاری شیوع ویروس کرونا بر کسب و کارهای ایرانی را مورد بررسی قرار داده است. بنابراین گزارش، در خصوص پیش بینی تأثیر ویروس کرونا بر میزان تولید کالا یا ارائه خدمات نتایج نشان از کاهش تولید یا ارائه خدمات ظرف سه ماه آینده با ۶۲.۸ درصد در دسترس قرار داده است. دارد. این کاهش تولید در بخش کشاورزی با ۷۳.۶ درصد بیشتر نمود خواهد داشت.

میزان فعالیت کل کسب و کارهای اقتصادی در زمان شیوع کرونا بر اساس نتایج این طرح آنگونه است که ۳.۸ درصد کسب و کارها بر اثر کرونا در اسفند و فروردین فعالیت نداشته اند که این مقدار در اردیبهشت به ۲۱ درصد رسیده است و در مقایسه با ماه های اسفند و فروردین فعالیت کسب و کارها در اردیبهشت ۱۷ درصد افزایش داشته است. همچنین میزان ۲۲ درصد در اسفند و فروردین با تمام ظرفیت به فعالیت خود ادامه داده اند که با افزایش ۱۲ درصد به عدد ۳۴ درصد در اردیبهشت ماه رسیده است.

بیشترین تأثیر کرونا بر جنبه های مختلف فعالیت کسب و کارهای اقتصادی در بخش های خدمات با ۴۱.۱ درصد در اسفند و فروردین و بیشترین تأثیر کرونا بر جنبه های مختلف فعالیت کسب و کارها در بخش های خدمات با ۴۸.۱ درصد بیشترین سهم در بخش صنایع و خدمات با ۴۱.۱ درصد در اسفند و فروردین و ۵۶.۶ درصد در اردیبهشت بوده است.

در مورد تعدیل نیروی کار در کل بخش های کسب و کار ۳۰ درصد در اسفند و فروردین حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند و در اردیبهشت ۷ درصد حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند. همچنین نتایج تعدیل نیرو به تفکیک بخش های خدمات، در بازه زمانی اسفند و فروردین، در ۲۵ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر از کارگاری استفاده کرده و در اردیبهشت ۲۰ درصد مورد حداقل یک نفر از دورکاری استفاده کرده است. در ماه های اسفند و فروردین ۱۵.۸ درصد و در اردیبهشت ۲۹ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر غیبت موقت داشته اند.

■ سلبه کرونا بر اشتغال کشور

نگاهی به گزارش های نیروی کار مرکز آمار ایران در سه فصل بهار، تابستان و پاییز امسال بخوبی نشان دهنده تأثیر شدید کرونا بر بازار کار ایران است. هرچند در این فصل نرخ بیکاری روند کاهشی داشته است، اما دلیل اصلی آن کاهش نرخ مشارکت اقتصادی بوده است. در واقع در کنار کاهش جمعیت شاغلان، تعداد زیادی نیز از بازار کار خارج شده اند. در حالی که تقریباً یک میلیون و ۱۵۰ هزار نفر در کشور، آمارها حاکی از شیوع تعداد بیکاران است، اما نگاهی به سایر شاخص های بازار مانند نرخ مشارکت اقتصادی، نسبت اشتغال و ... نشان دهنده تداوم آسیب های پاندمی بر بازار کار ایران است. نکته قابل توجه آنکه، تأثیر متفاوتی بر بازار کار کشورها داشته است. بر همین اساس، بررسی های مرکز آمار ایران نشان می دهد در این فصل جمعیت غیرفعال کشور افزایش داشته و جمعیت شاغل و بیکار کشور (جمعیت فعال) نیز با کاهش ملموسی مواجه شده است. طبق گفته های رئیس مرکز آمار ایران در بهار امسال، ۲ میلیون نفر از بازار کار خارج شدند و ۱.۵ میلیون نفر از شاغلان کم شده است.

در بهار ۱۳۹۹، جمعیت شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر در این فصل ۲۲ میلیون و ۹۶۳ هزار نفر بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل تقریباً یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر کاهش داشته است. بررسی اشتغال در عده عمده اقتصادی نشان می دهد که در بهار ۱۳۹۹، بخش خدمات با ۴۹.۷ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی بخش های صنعت با ۳۱.۸ درصد و کشاورزی با ۱۸.۶ درصد قرار دارند. در تابستان سال جاری نیز جمعیت غیرفعال کشور افزایش و جمعیت شاغل و بیکار کشور (جمعیت فعال) نسبت به فصل مشابه سال قبل با کاهش خدمات مشغول کاهش در مقایسه با فصل بهار سال جاری نسبت به فصل مشابه سال قبل، از شدت کمتری برخوردار بوده است.

جمعیت شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر در این فصل ۲۳ میلیون و ۵۲۲ هزار نفر بوده که

نسبت به فصل مشابه سال قبل تقریباً یک میلیون و ۲۱۰ هزار نفر کاهش داشته است. بررسی اشتغال در بخش های عمده اقتصادی نشان می دهد که در تابستان ۱۳۹۹، بخش خدمات با ۴۸.۱ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در اردیبهشت ماه ۲۱ درصد در اسفند و فروردین و ۵۶.۶ درصد در اردیبهشت بوده است.

در مورد تعدیل نیروی کار در کل بخش های کسب و کار ۳۰ درصد در اسفند و فروردین حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند و در اردیبهشت ۷ درصد حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند. همچنین نتایج تعدیل نیرو به تفکیک بخش های خدمات، در بازه زمانی اسفند و فروردین، در ۲۵ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر از کارگاری استفاده کرده و در اردیبهشت ۲۰ درصد مورد حداقل یک نفر از دورکاری استفاده کرده است. در ماه های اسفند و فروردین ۱۵.۸ درصد و در اردیبهشت ۲۹ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر غیبت موقت داشته اند.

■ سلبه کرونا بر اشتغال کشور

نگاهی به گزارش های نیروی کار مرکز آمار ایران در سه فصل بهار، تابستان و پاییز امسال بخوبی نشان دهنده تأثیر شدید کرونا بر بازار کار ایران است. هرچند در این فصل نرخ بیکاری روند کاهشی داشته است، اما دلیل اصلی آن کاهش نرخ مشارکت اقتصادی بوده است. در واقع در کنار کاهش جمعیت شاغلان، تعداد زیادی نیز از بازار کار خارج شده اند. در حالی که تقریباً یک میلیون و ۱۵۰ هزار نفر در کشور، آمارها حاکی از شیوع تعداد بیکاران است، اما نگاهی به سایر شاخص های بازار مانند نرخ مشارکت اقتصادی، نسبت اشتغال و ... نشان دهنده تداوم آسیب های پاندمی بر بازار کار ایران است. نکته قابل توجه آنکه، تأثیر متفاوتی بر بازار کار کشورها داشته است. بر همین اساس، بررسی های مرکز آمار ایران نشان می دهد در این فصل جمعیت غیرفعال کشور افزایش داشته و جمعیت شاغل و بیکار کشور (جمعیت فعال) نیز با کاهش ملموسی مواجه شده است. طبق گفته های رئیس مرکز آمار ایران در بهار امسال، ۲ میلیون نفر از بازار کار خارج شدند و ۱.۵ میلیون نفر از شاغلان کم شده است.

در بهار ۱۳۹۹، جمعیت شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر در این فصل ۲۲ میلیون و ۹۶۳ هزار نفر بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل تقریباً یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر کاهش داشته است. بررسی اشتغال در عده عمده اقتصادی نشان می دهد که در بهار ۱۳۹۹، بخش خدمات با ۴۹.۷ درصد بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده است. در مراتب بعدی بخش های صنعت با ۳۱.۸ درصد و کشاورزی با ۱۸.۶ درصد قرار دارند. در تابستان سال جاری نیز جمعیت غیرفعال کشور افزایش و جمعیت شاغل و بیکار کشور (جمعیت فعال) نسبت به فصل مشابه سال قبل با کاهش خدمات مشغول کاهش در مقایسه با فصل بهار سال جاری نسبت به فصل مشابه سال قبل، از شدت کمتری برخوردار بوده است.

جمعیت شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر در این فصل ۲۳ میلیون و ۵۲۲ هزار نفر بوده که

سجاد صفوری / ایران

حمایت از ۳ میلیون نفر شاغل

برش ۱

انجام شده در مرکز آمار و داده های هیأت امنای سازمان تأمین اجتماعی و صندوق های تابعه حدوداً ۷ میلیون و ۶۴۰ هزار نفر (۳۰ درصد) شاغلان کشور در بخش غیررسمی اشتغال دارند. با این فرض که ۴۰ درصد از نیروی کار غیررسمی در سه دهک پایین درآمدی هستند طبق تخمین ۳ میلیون نفر شاغل بخش غیررسمی بشدت به حمایت اجتماعی نیاز دارند.

مقابل فقط گروه شغلی کارکنان مشاغل ساده با افزایش جمعیت شاغل مواجه شده اند. در پاییز ۱۳۹۹، جمعیت شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر در این فصل ۲۳ میلیون و ۹۶۳ هزار نفر بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل بیش از یک میلیون و ۳۳ هزار نفر کاهش داشته است. نتایج طرح آمارگیری نیروی رتبه های بعدی بخش های صنعت با ۳۳.۴ درصد و در بخش صنایع و خدمات با ۴۱.۱ درصد در اسفند و فروردین و ۵۶.۶ درصد در اردیبهشت بوده است. در مورد تعدیل نیروی کار در کل بخش های کسب و کار ۳۰ درصد در اسفند و فروردین حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند و در اردیبهشت ۷ درصد حداقل یک نفر را تعدیل کرده اند. همچنین نتایج تعدیل نیرو به تفکیک بخش های خدمات، در بازه زمانی اسفند و فروردین، در ۲۵ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر از کارگاری استفاده کرده و در اردیبهشت ۲۰ درصد مورد حداقل یک نفر از دورکاری استفاده کرده است. در ماه های اسفند و فروردین ۱۵.۸ درصد و در اردیبهشت ۲۹ درصد از کل بخش های کسب و کار حداقل یک نفر غیبت موقت داشته اند.

نگاهی به گزارش های نیروی کار مرکز آمار ایران در سه فصل بهار، تابستان و پاییز امسال بخوبی نشان دهنده تأثیر شدید کرونا بر بازار کار ایران است. هرچند در این فصل نرخ بیکاری روند کاهشی داشته است، اما دلیل اصلی آن کاهش نرخ مشارکت اقتصادی بوده است. در واقع در کنار کاهش جمعیت شاغلان، تعداد زیادی نیز از بازار کار خارج شده اند. در حالی که تقریباً یک میلیون و ۱۵۰ هزار نفر در کشور، آمارها حاکی از شیوع تعداد بیکاران است، اما نگاهی به سایر شاخص های بازار مانند نرخ مشارکت اقتصادی، نسبت اشتغال و ... نشان دهنده تداوم آسیب های پاندمی بر بازار کار ایران است. نکته قابل توجه آنکه، تأثیر متفاوتی بر بازار کار کشورها داشته است. بر همین اساس، بررسی های مرکز آمار ایران نشان می دهد در این فصل جمعیت غیرفعال کشور افزایش داشته و جمعیت شاغل و بیکار کشور (جمعیت فعال) نیز با کاهش ملموسی مواجه شده است. طبق گفته های رئیس مرکز آمار ایران در بهار امسال، ۲ میلیون نفر از بازار کار خارج شدند و ۱.۵ میلیون نفر از شاغلان کم شده است.

برش ۲

۳۶ میلیون و ۵۹۱ هزار نفر در پاییز ۱۳۹۹ رسیده است. ■ **آنلاین ها رشد کردند**
 همانگونه که اشاره شد، در دوران کرونا، اغلب کسب و کارها و مشاغل با آثار منفی مواجه شده اند، اما در همین شرایط برخی از کسب و کارها که عمدتاً در زمره کسب و کارهای آنلاین هستند، با آثار مثبتی از جنبه رشد فروش و حتی اشتغال روبه رو شده اند. البته این به معنای بهره مندی تمام مشاغل آنلاین از پاندمی نیست، چرا که برخی از

کسب و کارهای آنلاین و استارت آپ ها بویژه استارت آپ های حمل و نقلی و فعالیت های خدماتی تأمین غذا از شیوع همه گیر ویروس کرونا آسیب دیده اند.

برای مثال علی بابا، اسنپ، تخفیفان، نت برگ، چیلیوری، الوپیک، تی تکس و بسیاری از کسب و کارهای آنلاین که در حوزه حمل و نقل، غذا، سفر و گردشگری، گل و گیاه، مسکن و تبلیغات فعال بوده اند، با کاهش فروش مواجه شده اند. در مقابل برخی کسب و کارهای اینترنتی که عمدتاً در حوزه بازار آنلاین کالاهای سوپرمارکتی و فیلم فعال بوده اند، با رشد تعداد مشتری و فروش مواجه شده اند. گرچه کسب و کارهای آنلاین در سال های اخیر نتوانسته اند، سهم خود را از بازار کار ایران افزایش دهند و در دوره کرونا نیز بخوبی کارایی خود را به اثبات رسانند، اما با موانع بزرگی هم روبه رو هستند که مهم ترین آن سرعت اینترنت، پهنای باند و فیلترینگ است. مطابق آمار ارائه شده از سوی اتحادیه کسب و کارهای آنلاین تعداد پروانه های کسب کار در ۶ ماه سال ۹۹ از ۴۱۸ فقره در سال ۹۸ از ۲۲۸ فقره در سال ۹۹ رسیده که از ۴۱۸ فقره در کل سال ۹۸ و ۵۲۳ فقره در کل سال ۹۷ بیشتر است. در واقع در کنار مشاغلی که از ابتدا بر دسترهای آنلاین بنا گذاشته شده اند، محدودیت های کرونا برخی از مشاغل دیگر را به سمت استفاده از مزیت های فروش غیرحضوری و آنلاین سوق داد، به گونه ای که در یک سال اخیر مشاغلی که از این طریق محصولات خود را عرضه می کردند با استقبال همراه شدند.

میزان پرانندگی پروانه های صادر شده از سوی اتحادیه کسب و کارهای مجازی از لحاظ محصولاتی که ارائه می دهد حاکی از آن است که ۴۳.۴ درصد پروانه ها برای آن دسته از کسب و کارهایی است که در فروشگاه های مجازی انواع کالا و خدمات عرضه می کنند. در میان این، ۲۰.۱ درصد پروانه ها برای عرضه صرفاً خدمات و ۱۷.۳ درصد برای عرضه صرفاً کالا در فروشگاه های مجازی بوده است و ۱۲.۴ درصد برای عرضه گروه کالایی خاص و ۸.۶ درصد شامل عرضه خدمات در یک گروه خاص در فروشگاه های مجازی می شود. بررسی میزان پرانندگی پروانه های صادر شده از لحاظ نوع فعالیت ها نشان می دهد بیشترین پروانه برای راه اندازی فروشگاه های بزرگ جهت فروش کالاهایی مانند پوشاک، کیف و لوازم برقی صادر شده لوازم خانگی و لوازم سفر ... صادر شده به طوری که سهم این فعالیت ها از پروانه های صادر شده ۱۸.۹ درصد است. بعد از آن بیشترین پروانه برای کسب و کارهای مربوط به محصولات دیجیتال و لوازم برقی صادر شده تا با ۱۱.۵ درصد سهم بیشترین تعداد پروانه را به خود اختصاص داده اند. کسب و کارهای حوزه جابه جایی هوشمند هم با ۹ درصد در بخش خدمات، مردانی هستند که در بخش مذکور مشغول به فعالیت بوده اند. درست است که به طور کلی ۲۵۵ هزار نفر از مردان در دوره مذکور از بازار اشتغال خارج شده اند اما نکته قابل توجه مربوط به بخش صنعت است که نه تنها در دوره مورد بررسی خروجی نداشته، بلکه بیش از ۲۸۰ هزار نفر نیز به مردان شاغل در بخش صنعت افزوده شده است.

بر اساس این گزارش، در پاییز ۱۳۹۹ نسبت به پاییز ۱۳۹۸ جمعیت غیرفعال افزایش ۲ میلیون و ۱۸۱ هزار نفری را تجربه کرده است و از ۳۴ میلیون و ۴۱۰ هزار نفر در پاییز ۱۳۹۸ به ۳۶ میلیون و ۵۹۱ هزار نفر در پاییز ۱۳۹۹ رسیده است.

■ **آنلاین ها رشد کردند**
 همانگونه که اشاره شد، در دوران کرونا، اغلب کسب و کارها و مشاغل با آثار منفی مواجه شده اند، اما در همین شرایط برخی از کسب و کارها که عمدتاً در زمره کسب و کارهای آنلاین هستند، با آثار مثبتی از جنبه رشد فروش و حتی اشتغال روبه رو شده اند. البته این به معنای بهره مندی تمام مشاغل آنلاین از پاندمی نیست، چرا که برخی از